

**АНАЛИЗ ВЪРХУ ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И
УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ**
ДИНКО ГОСПОДИНОВ

Dinko Gospodinov. ANALYSIS ON THE LAW PRESCHOOL AND SCHOOL EDUCATION

Резюме: В статията се анализира новоприетият Закон за предучилищното и училищното образование. Анализирани са мотивите за приемането на закона, целите на закона и основните новости, които се въвеждат с него. Открити са и главните недостатъци, които законът съдържа.

Abstract: The article analyzes the newly adopted Law on pre-school and school education. Analyze the reasons for the law, the purpose of law and fundamental innovations introduced by him. Highlighted are the main disadvantages that the law contains.

Ключови думи: Закон за предучилищното и училищното образование, мотиви за приемането на закона, цели на закона, новости въведени със закона, недостатъци на закона

Keywords: Act on pre-school and school education, reasons for adoption of the law, purposes of the law, novelties introduced with the law, shortcomings in the law

През м. октомври 2015 г. бе приет Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУУО), който се свързва с много очаквания за внасянето значими промени в системата на нашето средно образование. Първият вариант на закона беше внесен за приемане в парламента през 2012 г. от правителството на ГЕРБ и в началото на 2013 г. бе приета на второ четене част от него. При правителството на П. Орешарски бе внесен нов законопроект, който не стигна до обсъждане в пленарна зала. След последните парламентарни избори в Народното събрание беше внесен преработен вариант на проектозакона на ГЕРБ, който през настоящата година бе приет.

1. Причини за приемането на ЗПУУО.

Още в края на 90-те години на м.в. стана ясно, че приетият през 1991 г. Закон за народната просвета (ЗНП) вече не отговаря на изискванията и е необходимо да се пристъпи към приемането на изцяло нов закон, който да

го замени. В периода след 2000 г. бяха предприемани неколнократни опити за разработването и приемането на такъв закон, които по различни причини не бяха доведени до успешен край. Същевременно в образователната практика се натрупаха много проблеми, чието решаване изискваше разработването на нова законова база за предучилищното и училищното образование. Сред причините, които предизвикаха необходимостта от приемането на ЗПУУО като по-съществени могат да се посочат остаряването на ЗНП, настъпилите промени в теорията и практиката на съвременното образование, проблемите в системата на нашето средно образование и оказваният външен натиск върху нашата страна.

-*Остаряване на съществуващия Закон за народната просвета.* Приетият през 1991 г. ЗНП отдавна не отговаря на съвременните образователни тенденции, въпреки, че е многократно променян и допълван. Разбира се, следва да се отчита, че ЗНП беше разработен и приет в самото начало на демократичните промени у нас и неговата основна задача бе да осигури деидеологизирането на системата на средното образование и нейното изграждане на нова, демократична основа. През този период не е било възможно да се предвидят всички бъдещите промени в средното образование, а и законът не си поставя такива задачи. Затова и ЗНП е пределно кратък и твърде общ, като идеята е била той да се конкретизира с правилника за неговото прилагане, както и с държавните образователни изисквания.. Оскъдната законова материя обаче превръща това конкретизиране в дописване на закона в правилника и възпроизвежда един стар недостатък на нормативната уредба в нашата страна отпреди 1989 г., а именно използването не на закони, а подзаконови нормативни актове. Впоследствие непълнотите на закона предизвикаха необходимостта от приемането на Закона за степента на образование, общообразователния минимум и учебния план.

-През изтеклия почти четвърт век от приемането на ЗНП *настъпиха сериозни промени в образователната теория и практика.* В образованието широко навлязоха съвременните информационни технологии, утвърди се компетентностният подход, на дневен ред се появи проблема за валидирането на компетентностите. Сериозни промени настъпиха по отношение на децентрализацията на управлението на системата на средното образование и разширяването на училищната автономия. Започнаха да се прилагат идеите за приобщаващото образование, за партисипативността в управлението и много други.

-Под влиянието на продължителната социално-икономическа криза през преходния период в системата на нашето средно образование *възникнаха множество проблеми*, които сериозно влошиха качеството на предлагания от него продукт. Повечето от тези проблеми са резултат от действието на външни фактори – политически, икономически и социални. Например вследствие на икономическата криза, но и поради политически

причини средствата отделяни за финансиране на системата на предучилищното и училищното образование са били далеч под средното равнище на страните от ЕС, поради което в продължение на години тя функционира в състояние на перманентно недофинансиране. В условията на икономическа криза и преобладаващ дребен бизнес, ориентиран към сектора на търговията на дребно и услугите (до момента около 50 % от регистрираните у нас фирми работят в тази сфера и са с персонал до 5 души) липсва стимулиране от страна на икономиката на по-високото образование и квалификация. Отрицателната демографска тенденция също оказва силно неблагоприятно въздействие върху детските градини и училищата. В резултат на действието на много фактори системата на средното образование силно влоши качеството на предлагания образователен продукт. Ниското качество на образованието намира израз и в недобра професионална подготовка на подготвяните специалисти, съществува сериозно разминаване между подготвяните специалисти и търсените на пазара на труда. Твърде високо е равнище на регионалните различия в качеството на образованието, значителен е относителен дял на учениците, отпадащи от училище. Остри образователни проблеми съществуват при ромския етнос, където относителният дял на неграмотните достига според различни изследвания до 12-15 %. Проявява се сериозен отлив от учителската професия, има много нерешени проблеми по отношение на подготовката на учителски кадри и на обучението и развитието на човешките ресурси в училищните организации. Финансирането на училищата посредством делегираните бюджети не е обвързано с качеството на предлагания от тях образователен продукт.

-За съжаление системата на нашето средно образование заема устойчиво последното място по конкурентоспособност измежду страните в ЕС. Резултатите от проведените изследвания по международната програма PISA също поставят нашата страна в много неблагоприятна позиция. Проблемите, свързани със състоянието на средното ни образование намериха отзвук не само у нас, но и в редица международни институции. Например след приемането на България в ЕС Европейската комисия неколкостранно е отправяла препоръки за разработването и приемането на нов закон за училищното образование. Една от седемте препоръки на ЕК към нашата страна за периода 2013-2014 г. е именно приемането на закона за училищното образование. В препоръките от 14.07.2015 г. се казва: „Ниското качество на образователната и обучителната система и ограничената полза от тях за пазара на труда възпрепятстват предлагането на подходящо квалифицирана работна сила за икономиката... След години на забавяне България все още не е приела реформата в Закона за училищното образование” [1, с.30]. Препоръки за приемането на нов закон за училищното образование са отправяни многократно и от страна на Световната банка. В т.см. на този закон се гледа като на средство за решаване на натрупаните многобройни проблеми в системата на нашето средно образование. По-

ради тази причина много *външни институции оказваха натиск за приемането на закона.*

2. Цели на закона.

Те са посочени в мотивите за внасяне на законопроекта в парламента, както и в концепцията за разработването на закона. В мотивите за внасяне на проекта за закон се посочват следните очаквани резултати от неговото приемане [2,с.7-8]:

- гарантиране достъпа до образование и намаляване броят на необхванатите и отпадналите ученици;
- осигуряване подкрепа на личното и индивидуалното развитие на всички деца и ученици;
- въвеждане на нова образователна структура;
- повишаване качеството на образованието;
- осигуряване на граждански контрол върху управлението на детските градини и училища;
- въвеждане на външно инспектиране на образователните институции;
- изграждане на система за квалификация и кариерно развитие на педагогическите специалисти;
- осигуряване на справедлив и гъвкав модел за училищно финансиране.

В концепцията за разработване на проекта за закон са посочени доста широк кръг от задачи, решаването на които следва да се осигури [3,с.12-]:

1. Да се формулира ясно целта и мисията на предучилищното и училищното образование и свързаните с него задачи за:

- ✓ насърчаване и подкрепа на личностното развитие на децата и учениците като самостоятелни и автономни личности;
- ✓ създаване на условия за формиране на ключови компетентности като предпоставки за учене през целия живот и личностно обогатяване.

2. Да зададе параметрите на гъвкава и адекватна система за предучилищно и училищно образование.

3. Да създаде и регулира система, в която образователните институции получават необходимата им автономия за да провеждат собствени политики и да се самоуправляват.

4. Да създаде нормативна рамка за разработване и за въвеждане на система за управление на качеството в предучилищното и училищното образование.

5. Да очертае нова рамка за работа и за процеса на предучилищното и училищното образование, които трябва да водят до:

- ✓ развитие на уменията, компетентностите и ценностите на всяко дете и ученик;

- ✓ организиране на образователна среда, ориентирана към децата и учениците, към техните способности и култура, основана на използването на различни информационни ресурси;

6. Да създаде и гарантира условия за организиране на учебното съдържание по начин, който:

- ✓ осигурява гъвкави възможности за преподаване и учене;
- ✓ създава условия за прилагане на комплексни програми за развитие на ключови компетентности;
- ✓ създава условия за развитие на актуални учителски компетентности;
- ✓ дефинира понятието качество в системата на предучилищното и училищното образование и предлага инструментариум за неговото измерване.

7. Да създаде условия за прилагане на интегрирани политики с другите публични сектори за постигане целите на образованието.

8. Да създаде условия за развитие на възможности за мотивиране на учениците за учене през целия им живот.

9. Да създаде условия за активизиране и участие на бизнеса и на гражданското общество във формирането, реализирането, анализа и оценката на училищните политики.

10. Да гарантира ефективно партньорство с всички участници в образователния процес.

11. Да гарантира справедлив достъп до качествено образование за всяко дете и ученик.

12. Да създаде условия за развитие на капацитета на образователните институции и за формулиране и изпълнение на училищни политики, превръщащи ги в среда за формиране на демократично гражданство.

13. Да се осигури ефективно управление на ресурсите.

14. Развитие на приобщаващо образование.

15. Да се стимулира развитието на нови компетентности на съвременния ученик.

16. Да се изгради ефективна система за наблюдение и контрол върху спазването на нормативната уредба и качеството на образованието.

17. Да регулира основни правила за прилагане на принципа на субсидиарност.

Формулираните цели са твърде много, от различен йерархичен порядък, не са открити главните цели. Също така реализирането на целите изискват твърде много ресурси, които не е ясно как в условията на очертаваните се бюджетни рестрикции през следващите години могат да бъдат осигурени.

3. Основни нововъведения в закона. Те са твърде много, поради което ще се опитаме да открием по-съществените от тях.

ЗПУУО е замислен с идеята да функционира без правилник за неговото прилагане. Поради това законът е широкообхватен, подробен, много добре е изразен стремежът към конкретност и точност чрез дефиниране на основните термини.

Законът въвежда структурна промяна в системата на средното образование. Основното образование вече ще продължава не до VIII клас, а до VII клас (чл.73). Замисълът е да се осигури едновременно завършване от учениците на основната образователна степен в VII клас, а не както досега в VII и VIII клас.

Обхватът на средната образователна степен се разширява и тя вече включва –VIII-XII клас, като се подразделя на два етапа – първи гимназиален VIII-X клас и втори гимназиален етап XI-XII клас. Идеята е учениците, които не желаят да продължат образованието да учат до X клас, като по време на обучението или след неговото завършване могат да получат професионална подготовка. Тази структурна промяна води съответно до необходимостта от създаването на нови вид училища в което да се обучават учениците от I ви до X клас – обединени училища (чл.38).Предвижда се тези училища да се изградят основно чрез преобразуване на основните училища.

Осигуряване на еднаква общообразователна подготовка на учениците в основната образователна степен. В чл.80 на закона се посочва, че тази „подготовка е еднаква за всички видове училища, придобива се чрез изучаване на едни и същи общообразователни предмети и еднакъв брой учебни часове“. По този начин би следвало да се избегне един от съществени недостатъци на досегашната система на средното ни образование – ранната диференциация на обучението, свързвана с различията между общообразователните и общообразователните профилирани училища. Например в един от анализите на Световната банка за състоянието на нашето средно образование се посочва, че „България е една от страните с най-силно стратифицирана образователна система, отразяваща социално-икономическия статус на семействата“, което произтича от различията между профилираните общообразователни и непрофилираните общообразователни училища [4,с.1].Доколко реално ще се постигне това на практика ще зависи както от стандартите за учебния план и за общообразователната подготовка, така и от тяхното прилагане.

Ориентация на обучението към компетентностния подход, предвиден е редът за валидиране на компетентности.

Идеята за създаване на иновативни училища (чл.38/7) които да създават водещ практически опит, който впоследствие да се трансферира като добри практики към останалите училища е уместна по принцип, но би следвало в закона да се съдържат и критериите за определянето на тези училища.

В закона е определено сериозно място на *подкрепата на личностното развитие на децата и учениците*. Опитът за излизане извън досегашните рамки на работата с деца със СОП също може да се оцени положително, но все още съществуват много неясноти относно практическото реализиране на тази част на закона.

Създаване на обществени съвети към училищата. Това бе една от най-дискутираните части на проектозакона по която се оформиха доста диаметрални становища. Съгласно чл. 265/2/ от закона *Общественият съвет /ОС/, е орган за подпомагане на развитието на детската градина и училището и за граждански контрол на управлението им*”. Съставът на ОС включва един представител на финансиращия орган и най-малко трима представители на родителите на децата или на учениците. В случаите, когато училището осъществява и професионално обучение се предвижда участие в ОС и на представител на потребителите на подготвяните от училището кадри. С право на съвещателен глас в съвета могат да участват трима представители на ученическото самоуправление в училище., както и председателят на училищното настоятелство. Участието на председателя на училищното настоятелство в съвета с право на съвещателен глас е доста дискуссионно решение, което трудно може да бъде причислено към положителните страни на закона.

Законът възлага на ОС следните функции (чл.269/1/):

- 1.Одобрява стратегията за развитие на детската градина или училището и приема ежегодния отчет за нейното изпълнение.
- 2.Участва в работата на Педагогическия съвет на детската градина или училището при обсъждане на:
  - програмите за превенция на ранното напускане на училището;
  - предоставяне на равни възможности и за приобщаване на децата и учениците от уязвимите групи;
  - ученическите униформи.
- 3.Предлага политики и мерки за подобряване качеството на образователния процес въз основа на резултатите от самооценяването на институцията, на външното оценяване и инспектирането.
- 4.Дава становище за разпределението на бюджета на детската градина или училището по дейности и за размера на капиталните разходи върху отчета за изпълнението му.
- 5.Съгласува предложението на директора за разпределяне на средствата при бюджетни излишъци от предходната календарна година.
- 6.Съгласува училищния учебен план.
- 7.Участва с представители в комисията за атестиране на директорите на детските градини и училища.
- 8.Съгласува избора на учебници от страна на учителите.
- 9.Сигнализира при установяване на допуснати нарушения.
- 10.Дава становище по училищния план- прием.

11.Участва в разработването и приемането на Етичния кодекс на училището.

Дейността на училищните ОС следва да се извършва по правилник, утвърден от министъра на образованието.

При обсъждането на проекта за закон бяха изказани много положителни становища, както и съмнения и възражения относно Обществения съвет. Доколкото те ще се окажат подходяща форма за участие на родителите в управлението на детските градини и училищата ще покаже практиката.

Една от главите на закона – XV глава е посветена на *управлението на качеството*. Както вече бе отбелязано по-горе един от основните проблеми на системата на нашето средно образование е ниското качество на създавания от нея образователен продукт. Именно промяната на качеството на образованието е посочена като една от основните цели на новия закон в мотивите за внасянето на закона в НС и в концепцията за неговото разработване. За съжаление съдържанието на тази глава поставя под сериозни съмнения способността на закона да промени нещо съществено в тази област. Като инструменти за управление на качеството в закона се съдържат самооценяването на институциите (чл.271) и външното инспектиране. Въвеждането на външно оценяване е необходима и същевременно много закъсняла мярка за нашата образователна система. При разработването на тази част на закона е използван опитът от английската образователна система, който се приема през последните десетилетия като еталон в оценяването на учителите и училищата. В Англия, с реформата в оценяването от 90-те години на м.в. се прилага също вътрешен одит (самооценяване) на училищата на всеки 4 г. съчетан с външно оценяване отново на 4 г., така, че на всеки две години училищата се самооценяват или оценяват външно. Външното оценяване се извършва от екипи включващи външни и вътрешни лицензирани специалисти.

ЗПУУО предвижда (чл.273) инспектиране на училищата на всеки 5 г. от екипи състоящи се от външни и вътрешни инспектори (чл.274). Законът предвижда Националният инспекторат да бъде към Министерския съвет с цел гарантиране на неговата независимост и обективност в оценяването, нещо което не се получи при предшественика му ЦКОКО. Създаването на този инспекторат обаче ще изисква доста време и ресурси и много експерти изразяват съмнение дали той ще може да заработи пълноценно през следващите няколко години.

4. Слабости на закона

Освен посочените, към по-малките нововъведения на закона могат да се посочат забраната за обособяване на паралелки на етнически признак (чл.99), регламентирането на училищния план-прием, въведената законова процедура за оценяване на проектите за познавателни книжки, учебници и учебни помагала, бележника за кореспонденция с родителите, професионалното учителско портфолио, етичния кодекс на училището, квалифика-

ционните кредити за учителите, атестирането на педагогическите специалисти, изискването в чл. 281/2/ средствата в държавния бюджет за образование да не са в размер по-нисък от предходната година и др.

Наред с постиженията законът съдържа и редица слабости, които въпреки дългия период предхождащ приемането му не бяха преодоляни. Като по съществени от тях могат да се посочат:

Несполучлив подход по отношение на проблема с качеството на средното образование. Промените в областта на учебните планове, самооценяването на институциите и външното оценяване не са в състояние да решат проблема с ниското качество на образованието. Върху него влияят много променливи, като качеството на учебните планове и програми, на учебниците и учебните помагала и тяхното наличие сред учениците, качеството на подготовката на учителите и участието им в непрекъснатото образование, качеството на материалната база и др. Повече от ясно е примерно, че качеството на образователният продукт създаван от системата на средното образование не може да надхвърля качеството на учителите, ангажирани в процеса на обучение. Въпреки отдавна съществуващите проблеми с качеството на подготовката на учителските кадри законът не засяга тази материя. При всичките отдавна проявили се недостатъци на съществуващия вариант на подготовката на учители, който най-точно може да се обозначи като тип ширпотреба в него не се разглежда учителската подготовка, единствената новост е споменаването на термина стажант-учители. Не е случайно, че според данните на НСИ в периода след 2010 г. студентите у нас в учителските специалности варират приблизително между 15 и 20 хиляди (бакалаври и магистри), а същевременно относителният дял постъпващите от тях на работа като учители е под 0,2 %. И противоположния пример примерно с Финландия, която през последните години се приема като водеща сред страните в ЕС по качество на средното образование – достъпът до учителската професия се регулира, като за нея могат да кандидатстват само студенти с висок успех от следването и броят на кандидатите се съобразява с възможностите за намиране на работа, така, че в рамките на период от 1-2 години всеки завършил да може да постъпи на работа.

Постигането на по-високо качество на образованието не е възможно и с оглед на запазения вариант на финансиране чрез делегираните училищни бюджети. Формирането на делегираните бюджети на основата на броят на обучаваните в училището ученици без отчитане на качеството на предлагания образователен продукт се оказва твърде грешен подход, който превърна отделния ученик в купчина банкноти и допринесе в значителна степен за сриване на качествените параметри в дейността на училищата. Съществуващият вариант на делегираните бюджети заложи върху наивната представа, че училищата ще се конкурират за привличането на ученици, а чрез тях и за набирането на по-голям училищен бюджет посредством

предлагането на по-високо качество на образованието. Нищо подобно, в условията на доминираща в страната икономика на битовите услуги се оказва, че икономическите стимули за получаване на по-високо образование са твърде слаби и не стимулират конкуренцията между училищата за по-високо качество. Всъщност се получи в по-голяма степен точно обратното – училищата се конкурират за набирането и задържането на ученици чрез понижаване на изискванията към тях. В това отношение едва ли може да се очаква, че в бъдеще с приемането на държавния образователен стандарт за училищното финансиране ще се получи промяна, излизаща извън рамката на закона.

Съществуващият вариант с делегираните бюджети генерира проблеми и с учителските заплати. Формирането на училищните бюджети основно в зависимост от броя на учениците в училище води до различия в заплащането на учителите произтичащи не толкова от характеристиките на техния труд, колкото от външни на училището фактори, каквито са демографските и икономическите и които не се отчитат понастоящем в достатъчна степен от диференциацията в единния разходен стандарт. Например в големите населени места има повече деца и това позволява на част от училищата да привличат по-голям ученически контингент и да си осигуряват по този начин по-голям бюджет. В по-малките населени места обаче демографските тенденции са значително по-неблагоприятни, което се отразява както върху броя на учениците в училищата, така и върху техните бюджети. А съществуващата демотивация сред учителите не би могла да бъде ограничена чрез различно заплащане за еднакъв труд.

Законът съдържа и съществени пропуски в частта за обучението и развитието на учителите (раздел III-ти, глава XI на закона). първата критична бележка, която може да се отпрати, е че се оперира с остарелия термин повишаване на квалификацията, който отдавна не се използва в теорията и практиката на съвременното управление на човешките ресурси. Въвеждането на квалификационни кредити (чл.222/2/) е положително, но недостатъчно условие за постигането на значима промяна. А тази промяна е необходима в най-голяма степен по отношение на обвързването на продължаващото обучение с изпълняваните трудови задачи от учителите и с целите на училищните организации. Би следвало при финансирането от МОН програми за обучение не само да се присъждат квалификационни кредити, но и да се оценява най-важното – в каква степен съответното обучение намира приложение в работата на учителите, каквато практика съществува в много страни от ЕС.

Много неясноти съществуват и около Регистъра на одобрените програми за професионална квалификация на педагогическите специалисти. В чл. 230 на закона се посочва, че в регистъра могат да се вписват одобрени програми за квалификация на лица, регистрирани по търговския закон, по закона за юридическите лица с нестопанска цел и закона за коо-

перациите, както и лица от други държави от ЕС. Висшите училища не са упоменати никъде, което влиза в противоречие с чл. 222/2/ на закона, където се посочва, че квалификацията на педагогическите специалисти се извършва от специализирани обслужващи звена, висши училища и научни организации.

Много въпросителни се съдържат и около гл. XIII на закона, която е посветена на управлението на системата на предучилищното и училищното образование. Не са ясно определени в закона функциите на бъдещите РУО. Предоставянето от тяхна страна на методическа подкрепа не може да се изчерпва само с провеждането на учебни часове и участие в приобщаващо образование. В сферата на училищното образование законът отново предоставя на общините основно обслужващи функции, което води до дезангажиране на местното самоуправление от образователните проблеми. Както се посочва по този повод в становището за закона на Националното сдружение на общините в България: „Предлаганият проект не предвижда съществени промени в правомощията на общините – запазват се съществуващите отговорности, като в допълнение се въвеждат и нови... Общото впечатление е, че общините отново няма да имат реални права върху управлението и контрола на образователните институции – така например представители на месните власти участват в Обществените съвети, но решенията на този орган не водят до ангажимент на директора за тяхното изпълнение. Със запазването на съществуващата система ще продължи демотивацията на местните власти, а оттам и намаляване ефективността на тяхната работа” [5, с. 1].

Изключително голяма слабост на закона е, че той отново не урежда достатъчно конкретно реда за провеждане на конкурсите за директори на детски гради и училища. Имено липсата на подобна уредба в ЗНП е причина за редица деформации при провеждането на конкурсите. През периода на тяхното въвеждане в конкурсите бяха внасяни многократни промени, които обаче не промениха същността им. Част от използваните за селекция методи бяха неадекватни спрямо подбора на управленски кадри, като част от тези „методи” не биха могли да бъдат открити в нито едно пособие по УЧР или за подбор на човешки ресурси. Със запазването на досегашния начин на провеждане на конкурсите се възпроизвежда и основната им слабост – предварителният подбор на кандидатите се извършва още преди конкурса, а впоследствие конкурсите служат само за формалното легитимиране на този избор. Съвсем естествено в своята бъдеща работа тези ръководители са ориентирани не толкова към реално развитие на учебното заведение и защита на публичния интерес, а към съобразяване с тези, които са ги назначили на основата на неясни критерии.

Сериозен пропуск на законовата уредба е и липсата на мандатност за директорите на детски градини, училища и обслужващи звена.

Независимо от многото нововъведения ЗПУУО не съдържа адекватни инструменти за решаването не само на проблема с качеството на образованието, но и на други значими такива като регионалното неравенство между учениците, отпадащите от училището ученици, децата и учениците от ромския етнос, обучението и развитието на човешките ресурси в училище и др. Окончателното реализиране на закона ще зависи в значителна степен от качеството на държавните образователни стандарти и други допълнителни документи, които предстои да бъдат разработени и публикувани. Още отсега обаче може да се прогнозира, че законът няма да е дълготраен.

ЛИТЕРАТУРА

1. Как България може да подобри образователната си система ? Световна банка, България. 2014 г. –www.worldbank.org/bg
2. Концепция за основните принципи и иновативни моменти в проекта за нов закон за предучилищното и училищното образование.
3. Мотиви към Закона за предучилищното и училищното образование.
4. Николов, А. Училищното образование в България. Състояние и перспективи. Институт за пазарна икономика, 2013 г. –www.ime.bg
5. По-голямо равенство във възможностите сега, повече шансове за образование утре. Световна банка, България. - www.worldbank.org/bg
6. Препоръки на съвета от 14 юли 2015 г. относно националната програма за реформи на България за 2015 г. –Официален вестник на ЕС, 18.08.2015 г. –www.ec.europa.eu
7. Становище на Министерство на финансите по проект за закон за предучилищното и училищното образование. –www.minfn.bg
8. Становище на НСОРБ по проект за Закон за предучилищното и училищното образование. –www.namrb.org
9. Становище на синдиката на българските учители относно законопроект за предучилищното и училищното образование. –www.sbu.bg
10. Становище относно проект за закон за предучилищното и училищното образование. Институт за пазарна икономика. м.февруари, 2015 г. –www.ime.bg
11. Становище по проект за закон за предучилищното и училищното образование. Заедно в час. –www.zaednovchas.bg
12. Закон за народната просвета
13. Закон за предучилищното и училищното образование